

EEN VROLIJKE KROEGLOPER

Overzichtstentoonstelling van de 17de-eeuwse schilder Adriaen Brouwer in Oudenaarde

Vraag de gemiddelde kunstliefhebber naar namen van de belangrijkste zeventiende-eeuwse Vlaamse kunstenaars en de kans is groot dat hij Rubens, Van Dyck en Jordaens zal noemen. Adriaen Brouwer zal maar zelden in dat lijstje voorkomen en toch hoort hij daar zonder enige twijfel ook bij. Tijdgenoten bewonderden zijn werk. Rubens, die een verwoed verzamelaar was, had niet minder dan zeventien werken van Brouwer in zijn collectie. Ook Rembrandt bezat een schetsboek van Brouwer en verschillende tekeningen. Van Dyck portretteerde de meester.

Over Adriaen Brouwer is zeer weinig met zekerheid bekend. Hij wordt circa 1605-1606 geboren in de Oost-Vlaamse stad Oudenaarde. Hij verlaat vrij snel zijn geboorteplaats en trekt naar de Noordelijke Nederlanden. Uit recent onderzoek blijkt dat hij naar Gouda zou zijn getrokken. In 1625 houdt hij zich in Amsterdam op en in 1626 in Haarlem. Hij wordt er lid van een plaatselijke rederijderskamer en zijn naam komt ook voor in een akte in verband met de verkoop van schilderijen. Sommige bronnen schrijven dat Brouwer daar in de leer zou zijn geweest bij Frans Hals of bij zijn jongere broer Dirck. Maar behalve een aantal overeenkomsten in stijl zijn daar geen echte bewijzen voor te vinden.

In 1631 verhuist Adriaen Brouwer naar Antwerpen en hij wordt er lid van de bekende Sint-Lucasgilde. Zijn naam komt vaak terug in stedelijke documenten, veelal in verband met schulden die hij gemaakt heeft. Hij zit ook enige tijd in de gevangenis en zou op voorspraak van P.P. Rubens vrijgekomen zijn. Brouwer wordt in die periode lid van de rederijderskamer De Violieren. In 1638 overlijdt Adriaen Brouwer, nauwelijks 32 jaar oud.

Ondanks zijn korte carrière bouwde Brouwer een stevige reputatie op en waren zijn schilderijen zeer gewild. Na zijn overlijden nam die populariteit nog toe. Dat blijkt onder meer uit het grote aantal kopieën en vervalsingen dat er werd gemaakt. Vandaag vinden we zijn werk terug in de collectie van

**Adriaen Brouwer, *Een dikke man*,
circa 1634-1637, olieverf op paneel,
22,9 x 16,1 cm, collectie Mauritshuis, Den Haag**

verschillende grote musea. De Alte Pinakothek in München heeft met zeventien werken de grootste collectie.

Brouwer behoort tot de genreschilders. Die waren zeer populair vanaf de zestiende eeuw, dankzij Pieter Bruegel de oudere. In de genreschilderkunst worden op een realistische manier elementen uit het dagelijkse leven getoond. De schilderijen van Adriaen Brouwer worden bevolkt door drinkende, rokende, spelende en vechtende kroeglopers. Hij bracht vooral de menselijke ondeugden in beeld en zijn schilderijen zijn vaak moraliserend van toon. Bovenal wist hij op een schitterende manier emoties zoals vreugde, genot en woede weer

**Adriaen Brouwer, *Gevecht om een dobbelspel*,
circa 1634-1636, olieverf op paneel, 22,5 x 17 cm,
Gemäldegalerie Alte Meister, Staatliche Kunstsammlungen, Dresden**

te geven. Hij had ook aandacht voor het interieur en de schikking van de ruimte. Naast deze genrestukken heeft Adriaen Brouwer ook een aantal landschappen geschilderd.

Brouwer kan niet zo maar een navolger van Bruegel genoemd worden. Hij actualiseerde de beeldtaal van de zestiende-eeuwse meester, gebruikte een genuanceerder kleurenpalet en introduceerde nieuwe onderwerpen zoals het gebruik van tabak. Met zijn kleine, los geschilderde tafereeltjes stond hij op eenzame hoogte en drukte zijn stempel op de artistieke ontwikkelingen in de Zuidelijke en Noordelijke Nederlanden. Tot ver na zijn dood had hij volgelingen zoals Adriaen van Ostade (1610-1685), Joos

van Craesbeeck (1605-1606- ca 1660) en met name David Teniers II (1610-1661).

Tot op vandaag draagt Brouwer de reputatie van een vrolijke kroegloper met zich mee. Het onderwerp van de meeste van zijn schilderijen draagt daar zeker toe bij, maar waarschijnlijk ook zijn lidmaatschap van verschillende rederijderskamers. In Vlaanderen heeft een geromantiseerde biografie door de populaire schrijver Felix Timmermans, die kort na de Tweede Wereldoorlog verscheen, dat beeld van de bohemien nog versterkt. In zijn geboortestad Oudenaarde is hij tot de plaatselijke folklore gaan behoren en zijn onder meer een bruin bier en jaarlijkse feesten naar hem genoemd. Men

**Adriaen Brouwer, *Duinlandschap*,
circa 1636-1638, olieverf op doek, 26 x 36,5 cm,**

Akademie der Bildende Künste, Wenen

vindt er ook een standbeeld dat de schilder voorstelt met in de ene hand een schilderspalet en in de andere een beker bier. Maar klopt deze voorstelling wel? Het portret dat Antoon Van Dyck van de meester heeft gemaakt, toont alvast een heel andere, veel burgerlijker Adriaen Brouwer.

In het plaatselijke museum van Oudenaarde wordt in het najaar van 2018 een ambitieuze overzichtstentoonstelling over Adriaen Brouwer georganiseerd. Men wil in Oudenaarde dertig werken van Brouwer samenbrengen. Daarnaast zal ook een vijftiwintigtal schilderijen van tijdgenoten getoond worden. Naast een grondige re-evaluatie van het werk van Brouwer werd ook materieel-technisch onderzoek gedaan. De expositie vindt plaats in het bekende zestiende-eeuwse laatgotische stadhuis en wordt opgebouwd rond vijf thematische clusters waarin telkens één topstuk centraal staat. Aan de hand van deze clusters wordt Brouwers artistieke persoonlijkheid in beeld gebracht. De stad krijgt bruiklenen uit heel wat internationale musea. Onder andere het schilderij *De rokers* uit het Metro-

politan Museum in New York zal te bewonderen zijn. Het is het enige schilderij waarop Adriaen Brouwer zichzelf heeft afgebeeld. Hij kijkt verbaasd de toeschouwer aan, terwijl hij samen met zijn schildersvrienden rookt en drinkt. Of hoe Brouwer zelf zijn reputatie bevestigt.

DIRK VAN ASSCHE

EXPOSITIE

Adriaen Brouwer. Meester van emoties - Tussen Rubens en Rembrandt (curator: Katrien Lichtert), van 15 september tot en met 16 december 2018 in het historische stadhuis van Oudenaarde (MOU), www.mou-oudenaarde.be en adriaenbrouwer2018.be

CATALOGUS

KATRIEN LICHTERT (red), *Adriaen Brouwer. Meester van emoties - Tussen Rubens en Rembrandt*, Amsterdam University Press, 2018, 224 p (verschijnt in het najaar van 2018).

**Adriaen Brouwer, *De rokers*,
circa 1636, olieverf op paneel, 46,4 x 36,8 cm,
Metropolitan Museum of Art, New York**